

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОНСОРЦІУМ»
КЗ «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«НАРОДНА УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г. С. СКОВОРОДИ

Освіта збереже Україну!

Матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань

(10 червня 2022 року)

м. Харків

Головний редактор:

БОЙЧУК Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Редакційна колегія:

АСТАХОВА Катерина – доктор історичних наук, професор, ректор Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»;

БЄЛОВА Людмила – доктор соціологічних наук, професор, директор ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, президент громадської спілки «Харківський університетський консорціум»;

БАШКІР Ольга – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, голова РМУ ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

БЕРЕЖНА Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ГОЛОБОРОДЬКО Костянтин – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ДОВЖЕНКО Тетяна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЛУК'ЯНОВА Лариса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України;

ПОКРОЄВА Любов – кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»;

ПОНОМАРЬОВА Галина – доктор педагогічних наук, професор, ректор КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»;

ПОНОМАРЬОВА Наталія – доктор педагогічних наук, професор, декан фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г. С. Сковороди ;

ЦАПКО Алла – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ЧЕРНІКОВА Інна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

ШАПОВАЛОВА Олена – начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 6 від 15 червня 2022 року)*

Освіта збереже Україну! : матеріали І Всеукраїнських Прокопенківських читань, Харків, 10 черв. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. – Харків, 2022. – 399 с.

У збірнику відображено тези І Всеукраїнських Прокопенківських читань, присвячених ушануванню пам'яті доктора педагогічних наук, професора, академіка Національної академії педагогічних наук України, заслуженого працівника народної освіти України, Почесного громадянина м. Харкова Прокопенка Івана Федоровича. Він містить роздуми і спогади, пов'язані з постаттю великого педагога сучасності, його думками про націєтворчу місію Вчителя, роль педагогічних університетів як унікальних освітньо-виховних і культурно-духовних центрів підготовки вчителів.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, учителям, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2022

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ Мамотенко А.В., Комісова Т.Є.	211
МАГІСТЕРСЬКА ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ Мармаза О. І.	215
ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ Масюк О. М., Титаренко Л. І.	221
СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ДО РОЗРОБКИ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ Москаленко В.В.	225
РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ Мірошніченко В. І.	229
СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ УМІНЬ ШКОЛЯРІВ Носова В.В.	232
ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ Олефіренко Н. В., Андрієвська В. М.	236
СУЧАСНІ МУЗЕЇ І ОСВІТА: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ Олефіренко Н.В., Пономарьова В.К.	240
ОСНОВНІ СТРАТЕГІЇ ДОСЯГНЕННЯ ЯКОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ Олійник О.М.	245
ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІКИ Олійник Ю.О., Мельникова О.В.	250
МЕТОДИЧНА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ Остапенко А.С.	257
ФОРМУВАННЯ МЕДІАОСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ Остапенко Л.П.	265
ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІЇ ВИЩОЇ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ У ЗВО КНР Пей Чжиюн, Цінг Шен	269
«СРОДНА ПРАЦЯ» ТА СЕНС ЖИТТЯ ІВАНА ПРОКОПЕНКА Плахтєєва В.І.	272
ПЛАТФОРМА ГУГЛ КЛАС ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА Погорєлова Т.Ю.	275
БІОЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ Пінський О.О., Глуховецька В.В.	280

ФОРМУВАННЯ МЕДІАОСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Остапенко Л.П.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків, Україна, e-mail: ostlud@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6928224>

Реалії сьогодення, особливо на тлі пандемії та повномасштабної війни, демонструють низку факторів, які впливають на якість життєво важливих рішень та участь у різних галузях діяльності суспільства. Серед цих факторів, безумовно, важливе місце посідає доступ громадян до надійної, перевіреної інформації, що заснована на фактах. Цифровізація сучасного життя безпосередньо змінило процес спілкування, взаємодії та отримання інформації. Кожного дня у всьому світі дивляться один мільярд годин контенту [1], більше двох мільярдів користувачів користуються Facebook [2], у вісім разів зросла кількість українських користувачів Telegram-каналів.

Завдяки технічним досягненням сучасний медіапростір надає вражаючі можливості для навчання, обговорення та самовираження особистості, хоча й вимагає нового розуміння того, що таке інформація, як вона з'являється і як розповсюджується. Насамперед, повинні бути переосмислені проблеми як розуміння медіа, так і етики та конфіденційності даних, впливів алгоритмів та штучного інтелекту. Пошук рішення цих проблем реалізується в рамках формування медіакомпетентності, зокрема медіакомпетентності майбутнього вчителя.

Аналіз сучасного стану підготовки молоді до функціонування в цифровому інформаційному суспільстві дає підстави для виявлення певних суперечностей:

- між розширенням меж сучасного медіапростору школяра та несформованості вміння виявляти неправдиву та некоректну інформацію, мову ворожнечі, порушення права людини на приватне життя тощо;

- між прагненням учителя брати участь у конструюванні медіапростору для учнів та неготовністю вчителів до формування в учнів медіаграмотності;

- між зростанням кількості медіаресурсів, які використовують учні та вчителі для навчання та вирішення повсякденних задач та прийняття рішень, та недостатнім володінням інструментами конструювання власних медіаресурсів, у тому числі освітнього призначення.

Тому проблема формування медіакомпетентності майбутнього вчителя є актуальною. Проблеми формування медіакомпетентності педагогів розкриті в працях О. Баришполець, О. Волошенюк, В. Іванова, Л. Найдьонової, І. Доніна, Г. Онкович, І. Фатєєвої та інших.

Під медіакомпетентністю вітчизняні науковці (Л. Найдьонова, О. Баришполець, О. Волошенюк, Г. Онкович) розглядають розуміння видів медіа та їхній вплив на людину і суспільство; а під медіакомпетенцією – уміння користуватися різними медіатехнологіями, вести пошук необхідної інформації, робити правильний її вибір та створювати медіапродукти [3].

За визначенням дослідниці В. Шарко, структура медіакомпетентності вчителя складається з таких складових: загальнокористувацька, загальнопедагогічна та предметна медіакомпетентності [5].

Погоджуючись із дослідницею, будемо вважати під загальнокористувацькою компетентністю здатність отримати, використовувати, аналізувати, розуміти, створювати медіатексти та медіапродукти; уміння користуватися різними технічними медіазасобами та здатність спілкуватися за допомогою медіа, з урахуванням як технічного та технологічного, так і етичного аспекту [5]. Під загальнопедагогічною складовою будемо розуміти наявність знань про закономірності освітнього процесу в умовах інформатизації та цифровізації, наявність розуміння потенціалу медіа для створення освітнього контенту, уміння застосовувати різноманітні додатки освітнього призначення та медіазасоби в професійній діяльності [5]. Під

предметною компетентністю будемо розуміти вміння добирати медіаконтент відповідно до цілей навчання предметної галузі, уміння створювати освітній контент з використанням медіаресурсів відповідно до цільового призначення та наявність практичного доступу впровадження медіаосвітніх ідей в освітній процес [5].

На розглянутій структурі медіакомпетентності базується побудова та змістове наповнення модуля «Основи медіаосвіти» курсу «Інформаційно-педагогічні студії» для здобувачів другого (магістерського) рівня, у рамках освітніх програм яких відбувалася підготовка майбутніх учителів у 2021-2022 навчальному році. У рамках вивчення модуля передбачено 4 години лекції, 6 годин практичних занять та 10 годин самостійної роботи. У рамках модуля здобувачам пропонуються дві теми: «Медіаосвіта як складова підготовки майбутнього вчителя» та «Медіатехнології створення освітнього контенту». У межах першої теми здобувачі опановують зміст загальнокористувацької та загальнопедагогічної складових, а в межах другої – зміст предметної складової. Самостійна робота підсилена формами неформальної освіти, а саме онлайн-курсами, у рамках яких здобувачі мають змогу вдосконалити сформованість медіакомпетентності в межах кожної зі складових [4].

Таким чином, модуль «Основи медіаосвіти» є важливою складовою підготовки майбутнього вчителя. Варіативність матеріалів модуля дозволяє інтегрувати в систему підготовки майбутнього вчителя різних спеціальностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. YouTube User Statistics 2022.
URL: <https://www.globalmediainsight.com/blog/youtube-users-statistics/>
2. Facebook – Statistics & Facts. Statista, 2022. URL: <https://www.statista.com/topics/751/facebook/#dossierKeyfigures>
3. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч.-

метод. посіб. / О. Т. Баришполець та ін.; за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришполець. Київ : Міленіум, 2009. 440 с.

4. Остапенко Л., Соловйова О. Massive open online courses in the system of training of future teachers including practice of Media education. *New Computer Technology*, 17. 2019. Р. 71–75. URL: <https://doi.org/10.55056/nocote.v17i0.947>.

5. Шарко В. Д. Медіакомпетентність як складова методичної підготовки вчителя та її діагностування. *Інформаційні технології в освіті*. Херсон, 2018. С. 84–90. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/1014>.